

OTOK VITALNOSTI KLIMATSKA OBILJEŽJA OTOK LOŠINJ ČINE OSOBITO PRIVLAČNIM Mirisni vrt okružen morem

Alenka JURIČIĆ BUKARICA,
Lošinj Hotel&Villas

Kako bismo zaista spoznali ljepotu i važnost ljekovitog otoka Lošinja, moramo otputovati natrag u prošlost, tako daleku i maglovitu da nam se danas čini poput legende ili bajke. U doba starih jedrenjaka, čija su bijela, napuhana jedra plovila morima poput oblaka. U vrijeme nedodirljivih monarha, raskošne arhitekture i parnih lokomotiva – prvih vozila sposobnih gutati dotad nezamislive daljine. U vrijeme kratko sročeni telegrama i novina velikih formata koje su naširoko govorile o novim svjetskim otkrićima.

Novi horizonti

Jedna je od životnih ljepota je upravo zagonetna ideja o tome koliko snažan trag naše nasljeđe može ostaviti za kasnije, nakon što se Zemlja stotinu puta okrene oko Sunca. Neki neizbježni povijesni događaji,

kao i neki važni ljudi, ostavili su velik trag na ovome otoku koji je nekada bio mjesto teškoga i skromnog života.

Do početka 19. stoljeća Lošinj je bio prilično siromašan otok. Nedostajalo mu je gospodarske snage, a krajolik mu je bio daleko od današnjih bujnih šuma i parkova. Brežuljci gologa kamenja bili su izloženi jakomu i hladnom vjetru s planina na kopnu. Nekadašnji stanovnici otoka obrađivali su malo zemlje, koja je bila suha i siromašna, sve dok nekoliko muškaraca s Lošinja nije promijenilo tijek povijesti postavši pomorcima. Radili su na trgovačkim brodovima Mletačke Republike, koji su im donijeli bogatstvo i doslovno otvorili nove horizonte. Mala obiteljska brodogradilišta uskoro počinju nicati duž uvala Maloga Lošinja, a dva od njih upravo u uvali Čikat. Od početka stoljeća pa sve do 1869. godine trajalo je doba slavni lošinskih jedrenjaka, nava i brigantina.

U počecima su jedrenjaci prevozili

dragocjenu drvenu gradu, na kojoj još i danas stoje neke venecijanske kuće na obalama Canala Grande. Drugi su pak plovili na daleka prekontinentalna putovanja svjetskim trgovačkim rutama. Njihovi graditelji i kapetani postajali su s vremenom imućni građani koji, jednom kada su se vratili kući, počinju graditi velike kuće, vile i javne institucije. Tarabocchia, Martinolich, Budinich, Cosulich... samo su neki od kapetana i brodograditelja koji su živjeli u vilama Čikata u minula zlatna vremena brodogradnje.

Rajsko utočište

No, vedro lošinsko nebo koje su promatrali stari kapetani ubrzo su prekrili oblaci industrijske pare. Krajem 19. stoljeća spore jedrenjake nadjačale su nove zvijeri industrijske revolucije – parni brodovi. Ti inovativni strojevi doveli su do pada jedrenjaka i brodogradilišta, ostavivši pritom osiromašene obitelji, prisiljene prodati ili prenamijeniti svoje kuće i vile u pansioni i hotele. Parni brodovi donijeli su siromaštvo, ali su ujedno i stvorili preduvjetu za novu eru turizma, koja

Novi hotel u uvali Čikat

Što se tiče gradnje hotela Bellevue, odlukom radnika poduzeća Jadranka iz 1966., odustalo se od gradnje novog hotela u uvali Slatina (Zlatna uvala) i za novi hotel izabrana je lokacija u samom središtu uvala Čikat, kraj nekadašnjeg Pensiona Bellevue od kojeg će preuzeti ime. Projektom koji je izradio Zdravko Bregovac iz Opatija-projekta predviđen je kvalitetan smještaj gostiju tijekom cijele godine, sa svim tadašnjim komforom i pratećim sadržajima – centralnim grijanjem, bazenom s toplom morskom vodom, salonima s dvoranom za ples i animaciju gostiju, medicinskim sadržajima i drugim sadržajima. Uslijedila je i gradnja hotela Vespera i Aurora koji su završeni 1977. godine.

će otok transformirati u aristokratsko rajsko utočište.

Osim što su parni brodovi učinili Lošinj pristupačnijim nego ikad prije, jedna je važna osoba svojom ambicijom i strašću uvelike pridonijela uzletu turizma, Ambroz Haračić. Roden sredinom 19. stoljeća u obitelji pomoraca i brodograditelja, Haračić pak postaje botaničar, meteorolog i učitelj. Kao mlad student počinje bilježiti atmosferske karakteristike otoka, kao što su temperatura i tlak zraka, vlažnost, oborine i naoblaka, brzina vjetera i temperatura mora. Te je podatke Haračić slao

središnjemu meteorološkom institutu u Beču, koji ih uskoro počinje objavljivati u časopisima i dnevnim novinama. Uz pomoć svojih bečkih kolega, mladi botaničar osniva prvu meteorološku stanicu na Lošinj, u kojoj još desetljećima prati navedene parametre.

Haračić je primijetio neuobičajenu, ali povoljnu kombinaciju klimatskih obilježja na otoku Lošinj. U to su vrijeme liječnici često svoje pacijente slabijega zdravlja slali na francusku i talijansku rivijeru na oporavak. Ta su putovanja bila prilično skupa i priuštiva malomu broju

GORAN KOVAČIĆ/PIXSELL

Kapetani i pomorci donosili su neuobičajene i egzotične biljke iz dalekih krajeva, postupno formirajući zadivljujuće parkove i vrtove otoka. Agave, indijske smokve, čempresi, polinezijski borovi, datulje, limuni i naranče postali su neki od novih biljnih stanovnika otoka koji je postajao nalik na vrt okružen morem

Pansion Helios oko 1911.

Postojala je i »glazbena pristojba« od koje su se financirali glazbenici

Lošinj - omiljeno lječilište i odmaralište europske elite

pridpadnika aristokracije i imućnijih građana iz visokoga društva, no razvoj željezničkih linija od Beča do Trsta te desetak parobrodskih linija pretvorili su Lošinj u novu zvijezdu tadašnje austrijske rivijere.

Zelena barijera

Bile su to godina kada se stvarao lošinski turizam. Dalibor Cvitković, direktor Turističke zajednice grada Malog Lošinja, podsjetio je kako je već 10. srpnja 1886. godine osnovano Društvo za pošumljavanje i poljepšavanje u Malom Lošinj u na inicijativu dr. Leopolda Schröttera koji je dao i prvu donaciju od jednog dukata vrijednog 20 kruna. Bio je to začetak onovremene turističke zajednice, dakle, početak organizirane i cjelovite brige za destinaciju.

Društvo je odmah razvilo veliku aktivnost i već u prvoj godini zasadilo više od 30 tisuća borovih sadnica na području Čikata. Pošumljavanje je nastavljeno te je unutar iduće četiri godine posađeno 250.000 borova. Povijesni izvori kažu kako je za izvođenje radova postojala radna skupina koju je predvodio prof. Haračić, sastavljena od četiri do šest vrijednih lošinskih ratara, te osam do deset osoba iz građanskog svijeta, rekao je Dalibor Cvitković.

Naime, Leopold Schrötter von Kristelli, također bečki liječnik, posjetio je Lošinj u potrazi za novom lječilišnom destinacijom. Iako očaran tirkiznim svjetlucavim morem i čistim zrakom uvala Čikat, odmah je uočio nedostatak zelenila na otoku. Zajedno s prof. Haračićem inicirao je pošumljavanje Čikata kako bi se stvorila prirodna barijera koja će ublažiti hladne udare vjetrova. Metodom pokušaja i pogrešaka Haračić je otkrio savršen bor za klimu Čikata – alepski bor. Svako stablo bora koje danas možemo dotaknuti i pomirisati u čikatskoj uvali posadilo je prije više od stoljeća lokalno stanovništvo predvođeno Haračićem. Osim svojih umirujućih i blagotvornih svojstava, zelena barijera borova pružala je kisik, filtrirala zagađenje, štiti od vrućine i buke. Kapetani i pomorci donosili su neuobičajene i egzotične biljke iz dalekih krajeva, postupno formirajući

zadivljujuće parkove i vrtove otoka. Agave, indijske smokve, čempresi, polinezijki borovi, datule, limuni i naranče postali su neki od novih biljnih stanovnika otoka, koji je postajao nalik na vrt okružen morem.

Klimatsko lječilište

Godine 1887. otvoren je i prvi hotel u Malom Lošinj u – Vindobona, što je rimsko ime za Beč. Paralelno s otvaranjem prvog hotelskog objekta u Malom Lošinj u, te 1887. godine je u Velom Lošinj u izgrađen i hotel »K nadvojvotkinji Renati« po imenu kćeri nadvojvode Karla Stephana. U potrazi za mirnom i skrovitom oazom, daleko od nekadašnjih »paparazza«, odnosno kuloarskih priča i intriga, članovi bečkog plemstva sve su više vremena boravili na otoku otkrivajući njegov blagotvoran utjecaj po njihovo zdravlje.

Na osnovi istraživanja prof. Ambroza Haračića tako su prof. Leopold von Schrötter i dr. Conrad Clar predložili da se Veli i Mali Lošinj proglašaju klimatskim lječilištima, što se i dogodilo u rujnu 1892. godine. Naime, doktor Conrad Clar, dobro poznati liječnik na bečkom dvoru i bečkim plemićkim krugovima, čitajući Haračićeve izvještaje o stalnoj količini vlage, minimalnim dnevnim amplitudama temperature zraka i toplim zimskim mjesecima, domislio se da bi to moglo biti idealno mjesto za njegova sina rekonvalescenta, s kojim na Lošinj u zatim provodi nekoliko tjedana. Dječak koji je bolovao od problema s dišnim sustavom kući se vratio potpuno zdrav, a doktor Clar s oduševljenjem je svoje iskustvo podijelio s kolegama.

Dobar glas o lošinskoj klimi brzo se proširio uglednim bečkim krugovima. Otok Lošinj pomalo je postajao turističko središte za oporavak i rekuperaciju, mirna i tiha alternativa razvikanim mondenim odredištima na obalama Mediterana.

Očarano plemstvo

Svoj dodatni uzlet Lošinj je doživio nakon posjeta članova habsburške carske obitelji. Upravo vjenčani nadvojvoda Karlo Stjepan i Marija Teresija Austrijska na otoku su proveli

svoj medeni mjesec, a kasnije i ljetni odmor, dok je ljekovita klima pomogla nadvojvodi Franji Ferdinandu da popravi svoje zdravlje narušeno tuberkulozom. Dane je provodio ležeći na ležaljci i promatrajući hipnotizirajuće ljeskanje mora u uvali Čikat, jašući magarca otkom i navijajući za lokalne ribare u ribarskom natjecanju koje je sam organizirao u uvali Augusta.

Priča kaže kako se među očaranim članovima habsburške obitelji našao i sam car Franjo Josip, koji je odlučio izgraditi jednu od i danas najljepših vila Čikata, vilu Carolinu, za svoju tadašnju navodnu ljubavnicu. U Lošinskom muzeju, međutim, pojasnili su kako je na parceli kraj starog Starcičevog brodogradilišta, ljetnikovac dao sagraditi Joseph Lovasy, koji je sa suprugom Marie u Beču posjedovao trgovinu ženskom pomodnom robom koja je opskrbljivala carski dvor. Projekt ove najreprezentativnije vile na Čikatu izradio je poznati bečki arhitekt Rudolf Göbel, kojemu je to bio jedini projekt, u njegovom inače iznimno plodnom opusu ladanjskih vila i gradskih palača, raden za građevinu izvan Beča i okolice. U Lošinskom muzeju također navode kako je vjerojatno vilu nazvao po svojoj suprugi ili majci koje su se obje zvale Carolina. Ovo ime prekrasna vila nosi i danas.

Muzička pristojba

Začeci turizma na Lošinj u vezani su za zimsku, a ne ljetnu sezonu. Što je jasno, jer u to vrijeme nije bilo pomodno biti osunčan kao u današnje vrijeme, već se cijenila svijetla put. Tako je lječilišna sezona u Malom Lošinj u i Velom Lošinj u trajala od 1. listopada pa nekako do 31. svibnja. Ono što je jako interesantno jest da se već onda za trajanja lječilišne sezone naplaćivala boravišna pristojba i to 50 novčića po osobi tjedno. Osim boravišne pristojbe, vlasti su naplaćivale i muzičku pristojbu koja je iznosila 25 novčića po osobi tjedno i taj se novac koristio kako bi se financirali glazbenici koji su svirali u gradu. Dakle, već tada su se, možemo reći, na ovaj način financirale tadašnje manifestacije. Zanimljiv je i jedan podatak, a to je da

su gosti nakon 16 tjedana boravka, bili oslobođeni plaćanja boravišne pristojbe. Već tada su poticali dugoročne ostanke.

Što se tiče početka kupališta, početak trenda dolazaka i u ljetnoj sezoni možemo vezati uz izgradnju kupališta na Čikatu 1902. godine. Izgradnja kupališta na Čikatu označuje prekretnicu u turističkom razvoju Lošinja jer je interes za ljetovanje na Lošinj u sada znatno porastao i uskoro je broj ljetnih posjetitelja bio mnogo veći nego zimskih. Moram svakako spomenuti i to da su na kupalište na Čikatu dopremali fini pijesak s otoka Suska, ispričao je Dalibor Cvitković te dodao kako je u statističkom priručniku navedeno da je na otoku Lošinj u boravilo 4.665 gostiju koji su ostvarili 79.204 noćenja, dok je u isto vrijeme Opatija ugostila čak 39.410 gostiju uz samo 84.000 noćenja.

Kompleks Hellos

Bečka aristokracija krenula je stopama carske obitelji sve do početka Prvog svjetskog rata. Prvi svjetski rat nanio je težak udarac lošinskom turizmu, od kojeg se desetljećima neće oporaviti. Otok Lošinj je Rapalskim ugovorom 1920. godine pripao Kraljevini Italiji, a 1925. godine zabranjeno je iskrcavanje ljudima koji boluju od plućnih i drugih zaraznih bolesti, što je dovelo da pada broja gostiju i zatvaranja pojedinih hotela i pansiona. Nakon Drugog svjetskog rata krenuo ponovni razvoj turizma. Tako je 3. svibnja 1947. godine osnovano Kotarsko ugostiteljsko poduzeće Jadranka iz Malog Lošinja kojemu je predano više nacionalizacijom preuzetih privatnih ugostiteljskih i smještajnih kapaciteta, dok je prva novogradnja u turizmu nakon rata bio hotel Helios završen 1954. godine, da bi od velikih hotelskih objekata 1967. godine bio izgrađen i novi hotel Bellevue.

Prema podacima iz Lošinskog muzeja, prva poslijeratna turistička novogradnja na Lošinj u, hotel Helios, bila je prizemnica s »alpski« strmim krovom podignuta za potrebe restorana obližnjeg dječjeg odmarališta Saveza ratnih žrtava Austrije iz Beča (Kriegsopferverband Österreich Wien). Radnici poduzeća Jadranka neobičan krov su 1956. razmontirali, a restoran je za nekoliko godina obnovljen za potrebe gostiju obližnjih 30 bungalova sagrađenih 1961./62. kao prve jezgre budućeg hotelskog kompleksa Helios. Hotel paviljonskog tipa, koji je ime preuzeo od u ratu srušenog hotela Helios, gradio se u tri etape. Prvo su 1962./63. sagrađeni I. i II. paviljon i restoranska terasa, zatim 1963./64. III. paviljon (najveći) i konačno 1966./67. zatvoren je restoranski prostor i proširena terasa. Radnici poduzeća Jadranka su sami izgradili fontanu ispred hotela i u okolici zasadili velik broj palmi, agava, fikusa i drugih biljaka. Depandanse hotela prvo su bile vile Sarajevo, Zadar i Ljubljana, a kasnije vile Rijeka i Flora. Kasnije je radila kao Guest House Helios s pripadajućih 60 bungalova. Što se tiče gradnje hotela Bellevue, odlukom radnika poduzeća Jadranka iz 1966., odustalo se od gradnje novog hotela u uvali Slatina (Zlatna uvala) i za novi hotel izabrana je lokacija u samom središtu uvala Čikat, kraj nekadašnjeg Pansiona Bellevue od kojeg će preuzeti ime. Projekt koji je izradio Zdravko Bregovac iz Opatija-projekta predvidio je kvalitetan smještaj gostiju tijekom cijele godine, sa svim tadašnjim komforom i pratećim sadržajima – centralnim grijanjem, bazenom s toplom morskom vodom, salonima s dvoranom za ples i animaciju gostiju, medicinskim sadržajima i drugim sadržajima. Uslijedila je i gradnja hotela Vespera i Aurora koji su završeni 1977. godine.

Prva planinarska staza na jadranskim otocima

Direktor TZG-a Malog Lošinja također je s ponosom dodao kako je Turističko društvo u Malom Lošinj u započelo svoju djelatnost 28. ožujka 1887. godine kada su njegovi članovi dočekali i pratili austrijskog nasljednika prijestolja princa Rudolfa na usponu na planinu Osorščicu.

Taj događaj društvo je iskoristilo za uređenje i markiranje planinarske staze od Nerezina do vrha Osorščice u dužini od 4,5 kilometara, tako da je to zapravo bila prva uređena planinarska staza na jadranskim otocima. Turističko društvo je bilo vrlo aktivno te je tiskalo i prvi vodič o Lošinj u pod naslovom »Die Insel Lussin mi den beiden Städten Lussingrande und Lussinpiccolo«, dodao je direktor TZG-a Malog Lošinja, turističke institucije koja svoju neprekinutu povijest gradi još od 1887. godine.

Gužva u lošinskoj luci